

SPARTACUS

TRÆLURIN IÐ VOLDI, AT RÓMARRÍKIÐ
SKALV Í SÍNUM GRUNÐVÖLLI

Spartacus.

Heltan millum gladiatorarinn — rómverskt trælafylgi — Spartacus sat leinkjaður til sítt hvíldarstað. Hann var meira enn tryggtur alin högur og vælvaksin. Hann var bæði sterkur og fimur, vandur frá ungum árum á leikvöllum. Málin lýsti inn ígjögnum gluggaholið, og ljósið fell á Spartacus, ið kendi hella ljós, á miðjunátt, sum eina heilsu frá tí stóra, tí vakra, sum hann var leinkjaður burtur frá. Hann fenglaðist við leinkjur og höndjörn, hann vildi ekki langur sita fjotraður.

Spartacus reistist. Hansara eygu blinkstraðu móti tí vakra mýnalýsinum. So gjordi hann seg til eitt ódnartak. Hann setti á við allari sínari meg, og leinkjurnar slitnaðu eins og tað koparreip, ið Samson var bundin við, og skjólt var hann eisini leysur frá höndjörnum. Nú vildi hann, einsamallur maður, taka stríðið upp móti allari verðini.

Yvirklassin í Róm helt meginpartin av Italiabúgarum í einum ræðuligum træladomi. Ein fylking av hesum trælum nevndist gladiatorar, sum fyrri at doyva blóðtorsta yvirklassans stríðst móti villum djórum og móti hvorum øðrum á leikvallinum. Spartacus var hendingi millum gladiatorar, og hann skipaði fyrri tí hettistligasta uppreistri, ið nakrantíð hevur borist móti teim ráðandi í Róm. Uppreisturin fór fram ár 73—71 fyrri føðing Krists.

Spartacus var leysur. Hann breyt seg út ígjögnum dyrnar og smyldraði durastavar og veggir og slapp 70 av sínum leiðisfeløgum leysum. Hann og teir 70 felagar hans leitaðu inn í hin stóra trælakókin, har teir vopnaðu seg við oksum og knívum. Vaktarmennirnir vóru slidnir fyrri pann, spjót og hörn tikin frá teimum, og áðrenn trælauppreisturin spurdist, vóru teir frælsu gladiatorarnir á vegg út av Rómaborgum. Teir krógvaðu seg sunnanfyrri býin, í skógini og inni við fjallið.

Táid sólin breyt seg fram morgunin eftir, var tað ekki bert Spartacus við sínum gladiatorum, ið vóru í uppreistrarliðinum. Har var komin mongd av øðrum trælum, bæði Capuasar trælir og aðrir hústrælir, ið fylktist um Spartacus.

Ræðslan fyrri uppreistramonnum dreiv tey ríku til at flýggja.

Alt arbeiði stodgaði millum Vesuv og Capua: Myllnarhjólini stóðu still, og í smíðjanum kólnaði jarnið. Ræðsla var komin á alt fólk, og hon gav seg ikke fyrr enn Clodius Pulcher, við 4000 monnum fór ímóti uppreistramonnum.

Spartacus við sínum fólk, hevði fast tilhald á knákinum á Vesuv, omanfyrri øll vintur, í gjáum og urðagróti, hvar vont varð at koma bæði til og frá.

Clodius Pulcher legðist við sínum stóra valdramannalið kring fjallið og ætlaði at svolta Spartacus og hansara menn ihel. Trælahovdingin lat ekki við seg koma, so leingi hann hevði føði fyrri sínar menn. Men, táid maturin var uppi, og tarmarnir skriggaðu av svong, tá bundu Spartacus og hansara menn krókknívinn við liðuna og læstu seg um náttina ljóðliga niður har figgindin lá, og ekki vardi av atsókn frá Spartacusar litla liði. Stríðið byrjaði, og táid Spartacusar menn vóru knáir og fimir fitrottarmenn, stóðu teir væl í hernaði móti tí stóra herliði, ið Clodius ráddi yvir. Táid avtornaði var tað Spartacus ið sigraði. Spar-

tacus útrópti seg nú til figginda Roms, og fór oman frá fjallinum og tók ræði yvir Campaniu.

Í fyrstani vann Spartacus ein sigurin fyrri og annan eftir. Cosinius, sum við 20.000 monnum herjaði á Spartacus, ið nú ráddi yvir 8.000 monnum, mátti í græsið bita. Á sama hátti gekkst tað eisini Furius.

Senatið í Rom gjordist nú ótryggt, og brynjaði út nýtt herlið, til at gera av við Spartacus. Vacnius Glabor skuldi fara herliðið móti Spartacus. Teir bórast saman við tær grønu strendir við ána Casuentus, og úrslitið hjá Rómum var hitt sama: Niðurlag.

Spartacus hevði nú eitt herlið, ið einki tyktist at bita á. Sjálvst at teir ráðandi í Róm sendi stórt herlið eftir Spartacus, og lótu hann vera fyrri atsókn frá trimum síðum ísenn, so varð sigurin kortini Spartacusar.

Men niðurlag fell at enda eisini í Spartacusars lut. Tað var við ána Silarus, hvar Crassus, við einum fjoldarherið

Gladiatorur við kvisl.

knæsaði uppreistarherin. Hetta var ein ræðuligur dagur og ein óðilgur sorgarleikur. Millum uppskræddar hestar lógu riddarar við brotnum brynjum, og livandi stríðsmenn fullu um teir deyðu. Spartacus reid inn har stríðið stóð heitast og hogdi um seg mest sum í blindum, uttan at verja seg, hóast brynjan var sundurhogd. Hann fekk ein hestahógv á mjóðnina — og fall. Liggjandi á knæ reiggjaði hann svorðið, til hann fell fram eftir rommun og kovdnæði. Soleiðis fall ein av teim størstu hetjum í veraldarsøguni — trælurin Spartacus.

Net- og svorð-bardagur.

sundur, so seyðurin kundi fáa nakað at eta. Seyðurin tyrptist uttanum hann, tí hann kendi sonin, og kendi seg tryggt hjá honum.

Móti morni rak hann seyðin nakað niðan, so ekki kavin skuldi kunnja gera av við hann, um rokið skuldi falla fjúkkari og tyngri. So skundaði hann sær til hús og slapp sær í seingina, uttan at nakar vardi, at hann hevði verið úti.

Tað kavaði í tryggjar dagar. Faðir og sonur vitjaðu seyðin, men har gjordist einki. Meðan teir tann eina dagin strevaðu sær aftur til hús, helt faðirinn við sonin: »Eg yðri meg eftir, at eg ikki ver hjá seyðinum hina náttina, tí so kundi seyðurin havt skava sær eitt sindur av føði, áðrenn kavin reiðuliga var lægstur.»

»Eg var har,« segði sonurin. »Vart tú?« segði faðirinn og stoðgaði á. So fór hann aftur til gongu í tí hann helt fyrri: »So hevur tú nakað at reypa tær av.« »Einki menniskja veit tað,« svaraði sonurin álvarsliga.

Tað var komið út í mars mánað, og tað sá út til hoyneyð. Ikki var nokur nytta at drepa nakað, tí alt var so illa holdað.

Faðirinn væntaði eisini at vera ríkin á spott, tí hann ikki hevði dugað at ætla um føðuri.

Tað varð nú givið minni enn vænt, bert við tí ætlan at fáa alt undan. Konan tók tí hjartaliga synd í teim svangu krýtturum, og beljanin til teirra hoyrdist um alla bygdina. Um náttina fekk hon ikki sovið.

Ein dagin fóru faðir og sonur á hvørvusteinin við hokum. Tá spyr faðirinn sonin, hvussu tað gekkst við heimalambinum.

»Tað er í tí fylginum, sum eg rokti,« svaraði hann.

Faðirinn segði einki men brýndi, meðan sonurin vant undir.

»Eg hugsi at nakað av hoyggi er niðri á tanganum,« segði sonurin.

Faðirinn helt, at tað kanska sløddist eitt sindur av hoyggið eftir, har lambið hevði staðið, men tað vildi neyvan hjálpa upp á hoyneyðina. Teir fóru so báðir oman í hús ið tanganum. »Læsut tú fyrri tómun hási?« helt pápin, táid hann sá, at tað var læst.

Sonurin læt upp dyrnar, og faðirinn sá nú, at har lá hoyggi líka upp undir loftið.

»Hvussu ber hetta til?« spurdi faðirinn.

»Tað ber soleiðis til, at eg helt

tað vera hetur, at vit einki ferskt fingi á páskum, heldur enn at neytini skuldi doyggja í raki.»

Faðirinn gjordist dapur og fámæltur. Men at endanum beyð hann at vera hoyggið til hús.

Um kvöldið, táid tey gomlu hjúnnir vóru niðurfarin, segði faðirinn við konu sína: »Sonur okkara er mær ikki lýðin, hann hevur gjørt beint ímóti mínum avgerðum.»

»So hevði hann rætt í heyst, táid hann helt teg føða ov nógv,« svaraði móðurin.

»Ja, hann hevði rætt.»

»Hevur hann ikki altíð verið lýðin og góður?«

»Altíð,« segði faðirinn, »altíð — líka til hella seinasta ári. Men tú skiltur, hvussu ringt hetta er.»

»Tað er okki so ringt, tí hann sigur ongum frá tí.»

»Já, hann tegir. Men hann hevur við sínum klókskapi og dugnaskapi sýnt, at hann er vaksn upp um pápan. Hvat kann tað nytta, at onnur halda, at tað eri eg, sum dugi so væl at stýra, táid eg veit, at tað er sonurin, ið eigur tokkina. Tað ber illa til hjá okkum at liva soleiðis saman, sum Guds bók býður.»

Hvat sigur Guds orð?»

»Tú skalt æra faðir tín og

móður tína, at tað má gangast tær væl.»

»Kanst tú siga annað, enn at hann hevur verið okkum ein góður sonur?«

Nú kom togn á faðirinn. Men so fór hann at kanna eftir brotsverkem hjá soninum og spurdi konina:

»Minnst tú torvið? Og seyðin? Og nú hetta seinasta. Hansara klókskapur er skyld í, at vit sita heit, at seyðafylgið var bjargað, at neytini sleppa undan og eg sleppi frá at vera hildin fyrri spott allastaðni í bygdini.»

»Hevur hann kanska erpa sær av tí?« spyr móðurin.

»Nei, tað hevur hann ikki.»

»So vildi eg í tínum stað verið fegin um sonin. Tað er í tí sum ert faðir at honum, og hansara klókskap og framsýgni hevur hann arva eftir okkum, eins og hann einaferð skal arva alt annað eftir okkum.»

»Er sonur tín longu í eygum tínum fremri enn faðirin?«

»Tað er nú einaferð so, at hann, ið er stórur, verður stórur og hann, ið er lítill, verður lítill. Men annars talaðu vit ikki um at vera størst, tí tað veit eg, at sonur okkara hevur í kærleika boigt seg fyrri faðir

sínum, sjálvst har tað gjordi honum mest illt.»

Nú reistist faðirinn í seingini.

»Vildi tú kannska, at tín ætt skuldi forast viðari av einari arbeiðskonu? Vildi tú tikið hana inn í títt hús, sum tína egnu dóttur, og gingið um hana hvønn dag sum tín javnlíka, til hon ein dag tók tín sess í stovuni?«

»Eg havi einki sagt í hesari sak, tí tú vildi greiða hana einsamallur; men tað veit eg: er okkara sonur komin til tað avgerð, at soleiðis skal vera, so er tað kann henda líka klókt, sum táid hann bjargaði seyðinum og goymdi hoyggi í húsinum niðri á tanga.»

Við hesum orðum vendi móðirinn sær frá faðirinum og legði seg at sova. Men faðirinn var sitandi uppi undir sær og hugsaði um sonin, ið ikki var honum líðin. »Sonurin vil fara sína sak íggjognum, og hann sakir stendur aftanfyrri alt, ið hann ger; hann talar ikki um tað, hann tryglar ikki, og enn minni hóttar hann, hann vil ikki taka nakað frá faðirinum, so fólk veit tað. Nei! Onnur gruna einki, men loyniliga í tí dulda tekur hann megni muna, so eg ein dagin má boyggja meg.« Hann leit út íggjognum